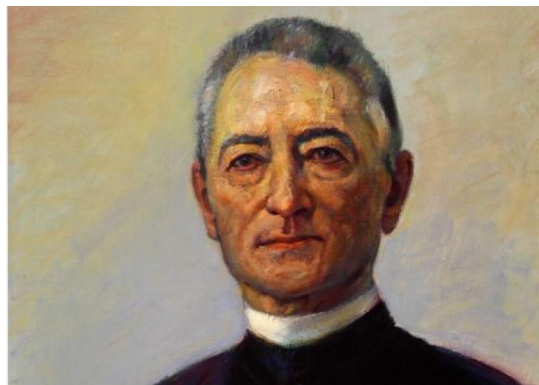

Národný buditeľ František Richard Osvald vychoval generáciu slovenských kňazov

Branislav Krasnovský

12. apríla 2021 ✚ *História* ✚ *Slovenské osobnosti*

František Richard Osvald (1845 – 1926)

František Richard Osvald (1845 – 1926) patrí k najznámejším slovenským katolíckym kňazom, kultúrnym pracovníkom, redaktorom, publicistom a národným buditeľom. Redigoval okrem iného aj teologický časopis *Kazateľňa*. Bol známy pod viacerými pseudonymami (Bystron, Dobreznámy, Dobrovoľný, Drahotin Piov, R. Hodrušký, Veritas, Východohora, Zadumený, Známy)

Narodil sa v baníckej rodine Mateja Osvalda a jeho manželky Kataríny rodenej Boldišovej. V rokoch 1865 – 1869 študoval teológiu v Ostrihome. V roku 1869 bol vysvätený za kňaza. Potom pôsobil ako kaplán v Starom Tekove, Drégelypalánku, Vrábľoch, Majcichove, Zavare a Bohuniciach.

V rokoch 1880 – 1916 pôsobil v Tepľej. Od roku 1917 bol kanonikom, od roku 1919 generálnym vikárom v Trnave a od roku 1921 pápežským protonotárom, riaditeľom kňazského seminára a prípravovne učiteľiek. Bol spoluzakladateľom Spolku svätého Vojtecha. Od roku 1900 bol aj čestným členom Slovenskej katolíckej jednoty v Johnstowne, v rokoch 1919 – 1926 predsedom Muzeálnej slovenskej spoločnosti i Matice slovenskej. V rokoch 1920 – 1921 pôsobil aj ako senátor Národného zhromaždenia za Slovenskú ľudovú stranu.

Pracoval ako vydavateľ a redaktor viacerých časopisov (napr. *Kazateľ*, *Kazateľňa*, *Literárne listy*). V roku 1910 bol Spolkom svätého Vojtecha poverený revíziou slovenského prekladu Biblie. Venoval sa aj cirkevnému školstvu. Prekladal náboženskú literatúru z maďarčiny a nemčiny. Literárne tvoril už od študentských rokov. Najprv písal príležitostné verše, neskôr sa venoval literárnohistorickej i literárnokritickej publicistike a dejinám i popularizácii kazateľskej literatúry. V rokoch 1881 – 1908 vydával a redigoval *Kazateľňu*, ktorá nadviazala na Radlinského *Poklady kazateľského rečníctva* a Blahovho *Kazateľa*.

Homiletickým časopisom, ktorého vydávanie sledovalo národné ciele, pozdvihoval kazateľskú úroveň slovenských kňazov, ktorým sa v uhorských kňazských seminároch nedostalo náležitej teoretickej, najmä

jazykovej prípravy. Kázne, ktoré časopis prinášal, naučili nejedného duchovného po slovensky kázať aj písať.

V roku 1890 pripojil ku *Kazateľni* prílohu *K dejinám katolíckej kazateľskej literatúry*, ktorá sa o rok zmenila na *Literárne listy*. Vychádzali do roku 1908. Uverejňovali staršie slovenské literárne a jazykové pramene, literárnoteoretické, literárnokritické i literárnohistorické štúdie, profile osobností a svojou koncepciou vhodne doplnili Vlčkove *Dejiny literatúry slovenskej*. *Literárne listy* prinášali aj jazykovedné príspevky. On sám dbal na dôsledné dodržiavanie normy spisovnej slovenčiny, v tomto úsilí ho možno porovnať s J. Škultétym a S. Hurbanom-Vajanským.

Ako filológ sa zaujímal o historickú gramatiku, lexikológiu a slovenské nárečia. Spolupracoval pri nárečovom výskume českého jazykovedca F. Pastrnka. Recenzie jazykovedných prác, ktoré napísal, dokazujú široký záujem o problematiku spisovnej slovenčiny vo viacerých oblastiach (veda, literatúra, prax). K storočníci Slovenského učeného tovarýšstva zostavil a vydal tri zväzky almanachu *Tovaryšstvo* (1893, 1895, 1900).

Išlo mu v ňom o dva ciele: aktivizovať katolíckych kňazov pre službu v záujme slovenského národa a preskúmanie i zhodnotenie dedičstva slovenského národného obrodenia. *Tovaryšstvo* prinieslo literárnovedné, národopisné, archeologické, historické, jazykovedné, pedagogické, prírodovedné i technické štúdie. V zborníku boli uverejnené aj pozoruhodné literárne diela našich autorov.

Jeho veľká snaha združovať katolícke sily bola úspešná. Okolo *Kazateľne*, *Literárnych listov* a *Tovaryšstva* sa zoskupilo voľné združenie autorov z radov duchovenstva, ktorí sú známi pod menom Osvaldova družina. Patrili sem J. Kohuth, T. Milkin, I. Žiak-Somolický, A. Truchlý-Sytniansky, M. Chrástek, J. Buday, S. Mišík, F.V. Sasinek, M. Hojič, F. Šujanský, A. Kmeť, P. Tomkuljak a ďalší.

Publikoval literárnohistorické state, biografické príspevky a početné články o cirkevnom živote, pedagogike, výchove a osвете. Prispieval do *Cyrilla a Methoda*, *Kazateľa*, *Kazateľne*, *Literárnych listov*, *Katolíckych novín*, *Národných novín*, *Tovaryšstva*, *Pešťbudínskych vedomostí* a kalendárov. Vytvoril viaceré náboženské učebnice, príručky a mravoučné knihy. V roku 1885 vyšla v Trnave reč, ktorú predniesol pri 25. kňazskom jubileu Neita Prištáka, druhé vydanie vyšlo o rok v Skalici. V roku 1890 vyšla v Skalici brožúrka *Príprava k prvej sv. spovedi. Venčok krátkych modlitieb* (b. r.) a *Praktická rukoväť k vysvetľovaniu Malého katechizmu pre dietky* (1891 – 1896).

Knižne mu vyšli aj niektoré preklady náboženskej literatúry z nemčiny a maďarčiny. Významná bola jeho edičná činnosť. Bol vydavateľom pôvodných a prekladových literárnych prác slovenských autorov a vydal vyše sto pôvodných, preložených a zostavených kníh. Veľa prospešnej práce vykonal na pôde Spolku sv. Vojtecha. V roku 1870 bol jeho spoluzakladateľom, v rokoch 1878 – 1879 správcom a v rokoch 1918 – 1926 predsedom aj čestným predsedom.

Zredigoval text prekladu Svätého písma do slovenčiny a postaral sa o štylistickú a terminologickú jednotu diela, ktoré vyšlo v prvej polovici nášho storočia. Po oživotvorení Matice slovenskej sa stal jedným z jej predsedov a v rokoch 1919 – 1926 zastával aj funkciu predsedu v Muzeálnej slovenskej spoločnosti. V záujme národa a spoločnosti sa angažoval aj politicky ako senátor Národného zhromaždenia za Slovenskú ľudovú stranu.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/narodny-buditel-frantisek-richard-osvald-vychoval-generaci-u-slovenskych-knazov/>